





HASAN ALİ TOPTAŞ  
Başlarken Yalnızsın,  
Bitirdiğinde Daha da Yalnız

**HASAN ALI TOPTAŞ** 1958 yılında Denizli'nin Çal ilçesinde doğdu. İlk öykü kitabı *Bir Gülüşün Kimliği* 1987'de, ikinci öykü kitabı *Yoklar Fısıltısı* 1990'da yayımlandı. *Ölü Zaman Gezgini* adlı öykü dosyasıyla 1992 yılında Çankaya Belediyesi ile *Damar* edebiyat dergisinin düzenlediği yarışmada birincilik ödülü aldı. Aynı yıl *Sonsuzluğa Nokta* adlı yayımlanmamış romanıyla Kültür Bakanlığı'nın düzenlediği yarışmada mansiyon aldı ve kitap Kültür Bakanlığı tarafından yayımlandı. 1994'te *Gölgesizler* adlı yayımlanmamış romanıyla Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı. *Bin Hüzünlü Haz* adlı romanı ise 1999 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. Yazarın ayrıca *Yalnızlıklar* adlı şiirsel metinlerden oluşan bir kitabı, *Kayıp Hayaller Kitabı* adlı bir romanı, *Ben Bir Gürge Dalıyım* adlı bir çocuk romanı, *Harfler ve Notalar* adlı bir deneme kitabı ve *Uykuların Doğusu* adlı bir romanı vardır. Toptaş son romanı *Heba*'yla 2013 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü aldı.

İletişim Yayınları 2057 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 319

ISBN-13: 978-975-05-1639-9

© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2014, İstanbul

*EDITÖR* Levent Cantek

*KAPAK* Suat Aysu

*KAPAKTAKI FOTOĞRAF* Hasan Ali Toptaş, 1969

*UYGULAMA* Hüsnü Abbas

*DÜZELTİ* Ayla Karadağ

*BASKI* ve *CLT* Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

**İletişim Yayınları** · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HASAN ALİ TOPTAŞ

**Başlarken  
Yalnızsın,  
Bitirdiğinde  
Daha da Yalnız**

SÖYLEŞİLER KİTABI





## İçindekiler

Önsöz.....	9
<b>Başlarken yalnızsın, bitirdiğinde daha da yalnız</b> (Şükrü Erbaş).....	13
<b>Kelime yolculuğu</b> (Emrah Serbes).....	23
<b>Dilin müziği, dilin kokusu</b> (Latife Tekin).....	29
<b>Grinin ara sokakları</b> (Gülay Talaslı).....	47
<b>Ezeli bir acemi</b> (Semih Gümüş).....	57
<b>Kafka'nın dayısının oğlu!</b> (Filiz Aygündüz).....	65
<b>Hasan Ali Toptaş ile</b> (Gürsel Korat).....	69
<b>Harflere sadece ses olarak bakmam...</b> (Mehmet Öztunç).....	77
<b>Tamamlanan metin eksiktir</b> (Ethem Baran).....	83
<b>Usta olmak ne korkunç bir şey</b> (Ünal Temizyürek).....	95
<b>Gitmek fiilinin altını çift çizgiyle...</b> (Sincan İstasyonu).....	99
<b>Yeryüzüne bir Kafka yeter...</b> (Murat Tokay).....	103

Uykuların Doğusu (Kemal Kaplan).....	113
Yazdığım her romanla romanı... (Suat Duman).....	119
Yazmak denen mucize (Erdoğan Kul).....	123
Kelimeleri havalandırmak (Mesut Varlık).....	131
Sessizliğin ustasından ses... (Can Bahadır Yüce).....	139
Bilinçaltıma sızan egzoz dumanı (Mazlum Dirican).....	145
Dışarı çıktığımda eve yarasız... (Ali Görkem Userin).....	151
Roman yazan bir şair (Yıldız Ecevit).....	159
Roman nasıl yazılır bilmiyorum (Sofya Kurban).....	169
Ben yazmak için yaşayanlar grubundanım (İhsan Yılmaz).....	175
Sessizliğin evinden taşan... (Sibel Oral).....	181
Hayalimdeki köy ile filmdeki köy (Hayal dergisi).....	187
Aklım, fikrim, gecem, gündüzüm... (Sevgi Serper).....	191
Sadece iyi romanlara... (Yelda Dönmez).....	199
Hayatın tuhaf mucizeleri... (Esra Karaduman Okay).....	209
Şimdiki aklım olsaydı (Yalnızlar Mektebi).....	215
Belki de ne olduğumu... (Emrah Serbes).....	225
Herkesin bildiği yoldan (Müge Şenöz - Ahmet Cenk Ünlü).....	233
Dünyaya hâlâ o çocuğun gözleriyle... (Burcu Aktaş).....	239
Varoluşun haritası (Nermin Ağaoğlu).....	245
Asıl kahraman her daim... (Rengin Arslan).....	251
Harfler ve Notalar (Mehmet Çakır).....	263
Şair değilim (Tunç Kurt).....	267



Okuru yok saymak... (Mesut Varlık).....	271
Gaddarlık doğamızda var (Aslı Uluşahin).....	279
Kalkın ey gafiller (Erdem Öztop).....	283
Yazmak, zamana müdahaledir (Melike Akova).....	289
Kâğıda değil, zamana yazılır (İbrahim Çiftçi).....	293
Öldüğünüzde cennete giderseniz (Tarař gazetesi).....	297
Hakikat diye bir şey varsa (Ercan Dalkılıç).....	301
Hep el yordamıyla (Hülya Ekşigil).....	305



## Önsöz

Söyleşileri bir kitapta toplamayı hiç düşünmemiştim. Fikir, törenden sonra ayaküstü konuşurken, 2014 Altın Portakal Şiir Ödülü'nü kazanan Şeref Bilsel'den geldi. Doğru olur mu acaba diye konuyu birkaç ay kafamda evirip çevirdim. Neticede, yakın arkadaşlarımın da teşvikiyle kolları sıvadık; gazeteler ve dergiler elden geçirildi, işin tabiatı gereği benzer cevaplar elendi, elendi, elendi ve ortaya kocaman bir dosya çıktı. Daha sonra, bu dosyanın 100 sayfaya yakınını da ben eledim.

Söyleşilere topluca baktığımda, birçok şeyin yanı sıra iki husus dikkatimi çekti. Bunlardan biri, Latife Tekin'le ettiğimiz sohbet: Bodrum-Gümüşlük'te sohbet ettiğimiz için misafir konumundan çıkamadığımdan mıdır nedir, orada sesim düşüncelerimin gerisinde kalmış. Şimdiki aklım olsaydı Latife'ye, ne Bodrum olsun ne Ankara, Burdur'da konuşalım, derdim.

Dikkatimi çeken ikinci şey de şu; ben haddinden fazla konuşmuşum. Yeryüzüne susmaya gelenler sınıfındanım diyen bir insanın, hakikaten, bu kadar konuşmaması gerekir-

di. Eleyip billurlaştırmıyaydık, elinizdeki Őu kitap 500 sayfayı aŐardı. Geri kalan ömrümü susarak geçirecek kadar çok konuŐtuĐuĐum için, doğrusu, Şimdi mahcubiyet duyuyorum.

Bu kitap hazırlanırken, gazeteleri ve dergileri elden geçiren, klavyenin baŐına oturup “diğital ortam”da bulunmayan metinleri yazan ve bu iŐler için günlerini, haftalarını harcayan sevgili arkadaŐlarım Abdullah AtaŐı ile BeŐir Sevim’e teŐekkür ediyorum.

HASAN ALI TOPTAŞ

*Belki başka bir Hasan Ali vardır da  
ben onun gölgesiyimdir.*

•

*Yargılar iyi bile olsa, her zaman için korkunç.*

•

*Ama öğrenilen şeye  
ancak kendimizi eklediğimizde  
o şey bir işe yarıyor.*



## Başlarken yalnızsın, bitirdiğinde daha da yalnız\*

Sevgili Hasan Ali, benim senden ilk okuduğum öykülerindi. Dilin büyülemişti. Bu büyü romanlarla sürdü. Ama sen öyküden uzun bir süre uzak durdun. “Bir Gülüşün Kimliği,” “Yoklar Fısıltısı,” “Ölü Zaman Gezginleri...” Sonunda kimi öyküler ayıklanarak topluca yayımlandı. Öyküyü önde tutmaya çalışarak, yazmak üzerine konuşacağız seninle. Bu gecikmenin nedeniyle başlayalım. Kimi arkadaşlar öyküye sığamadıkları için romana geçtiğini söyler. Böyle bir nedeni var mı bu uzaklığın?

Hayır, böyle bir nedeni yok. Birçok şey gibi, ben romana neden geçtiğimi de bilmiyorum. Zaman zaman bunu düşündüğüm ama akla yatkın bir neden bulamadım. Bence, bir nedene dayanması da gerekmiyor zaten. İşte, bir gün şeytan dürttü ve birdenbire roman yazmaya başladım. Böylece öyküden uzaklaştım. Neredeyse on yıl kadar sürdü bu durum. Kimi zaman, öykü gözümü de, öykü kalbimi de yitirdim artık diye düşündüğüm bile oldu. Ama, son günlerde kalbim

(\*) Şükrü Erbaş, *Adam Öykü*, S. 37, Kasım-Aralık 2001.

öyküyle yeniden buluştu ve ben *Adam Öykü*'ye ilk kez öykü gönderdim. Unuttuğum bir heyecanı yeniden yaşadım bir bakıma. “Ölü Zaman Gezginleri” de bu vesileyle gündeme geldi. Romanlarımın arka kapaklarında adları anılan o üç öykü kitabının üçü de kitapçılarda yoktu biliyorsun, yayımlandıkları yıllarda dağıtımları yapılmamış, yapılamamıştı. Bir anlamda, adları var, kendileri yok gibiydi. Şimdi o kitaplardan ikisi (“Yoklar Fısıltısı” ile “Ölü Zaman Gezginleri”), *Ölü Zaman Gezginleri* adıyla okur önüne çıkıyor. Aşağı yukarı on yıllık bir gecikmeyle.

Öykülerindeki ve romanlarındaki zaman ve mekân üzerinde durmak istiyorum. Şimdi, geçmiş ve gelecek, hiçbir öyküde, yalnızca kendi zamanlarından ses vermiyor. Neredeyse bütün zamanlar ancak birbirleriyle, birbirinin içinden var olabiliyor. Mekânlar da öyle. Evler, çarşılar, dağlar, yollar birbiri içinde eriyorlar. Sonuç bir dil, bir ruhsal derinlik şöleni. Nedir bu; bir yetinememe mi?

Zamanı algılama şeklimden kaynaklanan bir şey herhalde bu. Ya da zihnin işleyişinden kaynaklanan bir şey. Ya da zaten insan zamanların bir araya gelmiş halidir. Ya da zaman dediğimiz şey biraz da mekândır ve mekân dediğimiz şey de belki zamandır. Ya da bu soru çok zor bir soru. Nedenine gelince, sen de biliyorsun ki, yazar bilgiyle yola çıkar ama sezgiyle yol alır.

“Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk/Hiçbir yere gitmiyor” der Edip Cansever. Küçük taşra kasabalarının kısılmış hayatları bir deniz feneri gibi yanıp sönüyor yazdıklarında. Öykü ve roman olarak yazdın ama, bunların dışında, taşra kasabalarının yalnızlığı ile yazmak arasında, yazmanın dinamiğinden metnin örgüsüne, nasıl bir ilişki var desem?



Benim hayatımın yirmi beş yılı küçük taşra kasabalarında geçti. Oralarda yazmak korkunç bir şey tabii, bir anlamda yalnızlık içi yalnızlık. Öyle ki, bir Türkçe öğretmeniyle karşılaştığında seviniyorsun. Ya da herhangi bir insanın ağzından Sait Faik'in adı çıksa, ona çok yakın bir akrabamı görmüş gibi bakıyorsun. İçinden, sırf Sait Faik'i biliyor diye, sarılıp öpesin geliyor. O kasabalar hâlâ öyledir sanıyorum; kitapçı denen yer yine kırtasiyecidir, yazmak yine boş iştir, kitap deyince akla yine ders kitabı geliyordur ve kırtasiye dükkanlarının bir rafında yine yalnızca Ömer Seyfettin'in, Halide Edip'in ve Yakup Kadri'nin birkaç kitabı vardır. Taşra kasabalarında geçen yıllarımın herhalde bende olumsuz etkisi de olmuştur ama ben bugün dönüp baktığımda, o etkinin bile zamanla olumlu sonuçlara yol açtığını düşünüyorum. Hani, acının azı insanı dünyaya bağlar, çoğu tümüyle koparır derler ya (Cioran mı derdi, Adorno mu?), onun gibi, o kasabalarda yaşadığım yalnızlığın şiddeti de belki beni tümüyle harflerin dünyasına itti. Yazıyı benim için hayatın bir parçası değil, tümü kıldı. Küçük taşra kasabalarında geçen o yaşantı, muhtarı, bağbozumu şenlikleri, minibüsleri, kayıpları, sessiz kadınları, sinema salonuna kaçak giren çocukları, bunalan insanları, kederleri, çıkmazları, gaz lambasının ışığında anlatılan hikâyeleri ve daha başka şeyleriyle, yazdığım romanların ve öykülerin örgüsünde de yer aldı tabii.

**Senin hemen bütün anlatımlarında bir sarmal genişleme var. Gerçeklik duygusunu yitirecek kadar bir genişleme. Elbette çok bilinçli bir tutum. Nedir bu, gerçekliği büyütme mi, yoksa yok etmek mi? Ve neden?**

Her türlü oluşumun ana yapısı sarmalmış gibi geliyor bana. Gerçekliği büyütme ya da yok etmek dediğimiz şey, aslında gerçekliği var etmek... Yazınsal gerçekliği yazının içinde

kelimelerle, cümlelerle, onların yok ettiği, var ettiği şeylerle yeniden oluşturmak. Metindeki öğelerin birbirine dönüşebileceği, her türlü varoluş olanağı sağlayan aşkın bir ortam yaratmak. *Gölgesizler*'de, *Kayıp Hayaller Kitabı*'nda ve özellikle de *Bin Hüzünlü Haz*'da bu yapı bilinçli olarak oluşturuldu.

**Elbette bıçak keskinliğinde değil ama bir genel yönseme olarak öyküyü, olay öyküsü ve durum öyküsü diye ikiye ayırıyorlar. Senin öykülerinse üçüncü bir tanım gibi duruyor. Bu bağlamda güncelle dilin ve güncelle öykünün ilişkisini nasıl görüyor, nasıl kuruyorsun?**

Başlangıçta, belki ilginç bir olayı yazmakla öykü yazmanın aynı şey olduğu yanılgısını ben de yaşadım ama daha sonraları, şimdi olay öyküsü yazayım ya da durum öyküsü yazayım diye hiç düşünmedim. Benim için öykünün biçimi daha önemli oldu. Güncelle gelince... Güncel, yazarı her an poz verme tehlikesiyle karşı karşıya bırakabilecek bir şey bence. Bir anlamda, dalkavukluğa da açık bir kapı. Öykücü, romancı ya da şair, günceli konu edinirken, kendini denetleyemezse, kimi zaman farkına bile varmadan okura, eleştirmene ya da içinde bulunduğu zamana poz verebilir. Bunun birçok örneği var. Durum böyle diye, güncel olandan kaçınmalı, hiç bulaşmamalı demek istemiyorum tabii. Bana göre, yazarın gözünde, güncel olan ile güncel olmayanın ağırlığı aynıdır. Günceldeki geleceği ve geçmişi görebilmek önemli bence. Başka bir deyişle, güncel olanın, gelip geçici görüntüsünü (kısa ömürlü kabuklarının cazibesini) aşıp özüne, değişmez yanına dokunabilmek önemli. Sonlu olanın sonsuz yanına. Edebî ve ebedi yanına. Dilin güncelle ilişkisi sıcak bir ilişki. Ama ondan önce şunu söylemeliyim; dil, kalemin ucundan akıveren şey değildir bana göre. Dilimin ucuna bu kelime geldi ya da falanca kelimeyi kalbimin derinliklerin-

den çıkardım diye hemencecik oturup yazamayız. Kalbimizin derinliklerinden çıkardığımız o kelimeyi uzatıp aklımıza, uzatıp daha önce yazdığımız öteki kelimelere, hayal ettiğimiz metnin ruhuna, geçmişe, geleceğe ve şimdiye de göstermek zorundayız. Kısacası, bence dil kurulan bir şeydir. Yapılan bir şeydir. Her zaman, güncelin tuzağına düşmek gibi bir tehlikeyi de içinde barındırır. Farkında olmadan, güncel olan, dili biçimlendirir. Sözelimi, son zamanlarda okuduğum bazı öykü kitaplarında, oldukça rahatsız edici, en azından beni rahatsız edici bir dille karşılaştım. Kelime dediğimiz işaretler, herhangi bir yere yan yana yazılabilen ve yalnızca gözle görülebilen şeyler değildir. Bir büyüğü vardır onların, bir giyinikliği, bir çıplaklığı, bir derinliği, bir karanlığı, bir aydınlığı, bir belirsizliği vardır. Ama son zamanlarda okuduğum o kitaplarda sanki her kelimenin boyu ve derinliği aynı. Sanki her kelime harflerden ibaret. Cümleler, çarpık çurpuk adımlarla sürekli koşuyorlar. Televizyon habercilerinin olay yerinden yaptıkları açıklamalar gibi, bağıra çağırma ve soluk soluğa... İşte buradaki hız, tasarlanmış bir hız değil; güncelin rüzgârına, koşulların ritmine kapılmış bir hız.

**Yakından tanıyan birisi olarak, Hasan Ali, sen تنها bir adamsın, fakat yazdıklarında, tam tersi, mahşeri bir kalabalık var. Kalabalıkla yazmanın ve yalnızlıkla yazmanın ilişkisi desem?**

Yazmak bence bir yalnızlıktan bir yalnızlığa yolculuk. Okuru hesaba katsan da böyle bu, katmasan da. Başka bir deyişle, bir öyküye, bir şiire, bir romana başlarken yalnızsın; bitirdiğinde daha da yalnız. Metinlerimdeki mahşeri kalabalıkları da ben yalnızlığın başka bir biçimi olarak görüyorum. İçinde buldukları metnin vazgeçilmez bir malzemesi ya da kurgunun temel bir parçası gibi gözükseler de (ki öyle-

dirler, öyle kılınmışlardır), bu mahşeri kalabalıkların, ruhsal yapımdan kaynaklanan, benim bile farkına varmadığım çok daha başka nedenleri de olabilir tabii. Çocukluğumdan bu yana bir türlü yenemediğim kalabalık fobim olabilir sözgelimi. *Sonsuzluğa Nokta*'nın kahramanı Bedran'da da vardır bu fobi; otobüs terminalinin kalabalığından bile korkar, dehşet verici sahneler hayal eder. Ben fobimi kahramana yükleyerek başımdan defetmeye kalkışmış değilim tabii, o fobi o kahramanın kılındı. Bir anlamda, hem beyhude bir defetme çabası gerçekleştirildi, hem de o fobi o kahramanın yapısını oluşturan bir malzemeye dönüştürüldü. Kalabalıkla yazmanın ilişkisi bana pek açıklanabilir gibi görünmüyor. Yazmak, belki de kalabalık bir tenhalık hali.

**Yerini geç bulan bir yazı hayatın var. Yayımlatma konusunda yaşadığın sıkıntılardan, okurun yazdıklarına nüfuz etmesine kadar, edebiyat ortamını topluca düşününce, bunun yazma eylemine uyguladığı basınç ve olumlu olumsuz etkileri neler oldu?**

Gerçekten, epeyce sıkıntı yaşadım. Bu sıkıntılar, dergilere ilk kez öykü gönderdiğimde başladı aslında. Sıkıntı da değildi başlangıçta, şanssızlık gibi bir şeydi. İlk kez *Edebiyat 81* dergisine göndermiştim öykülerimi. Tanju Cılızoğlu, gönderdiğim üç öykünün aynı sayıda yer alacağını bildirmiş ve hayat hikâyemi istemişti. Dergide hayat hikâyem de olacaktı. Ama olamadı, dergi tam o sırada kapandı. Aynı öyküler *Dönem* dergisine gitti, birini yayımladılar ve o sayıyla birlikte o dergi de kapandı. İnsana olamazmış gibi geliyor ama benim ilk kez sözleşme yaptığım yayıneviyle ikinci sözleşmemi yaptığım yayınevi de kapandı. İkisi de kitabımı basamadan, sözleşme yapar yapmaz kapandı. Böylece sürdü bu şanssızlık. Daha sonra da, farklı farklı sıkıntılar. Bir ba-

kıma, *Edebiyat 81* dergisinin kapandığı yıllardan Adam Yayınları'na gelinceye dek, neredeyse yirmi yıl... Bu yirmi yıl boyunca, her çeşit sıkıntıyı yaşadım. “Paragraflar çok uzun, optik açıdan okurun gözlerini yorar, hem artık günümüzde roman kısa ve vurucu cümlelerle yazılıyor,” diyenler, “Şimdi sen burada neyi anlatıyorsun?” diyenler, “Üzerinde fazla çalışmışsın, etini, yağını, baharatını öyle çok koymuşsun ki bir oturuşta yenmiyor,” diyenler, “Öteki yazarlar hangi konuları ele alıyor, görmüyor musun?” diyenler, ya da “Biz falanca yazara bile paragraf çıkartıyoruz, sen ne aksi yazar-sın!” diyenler oldu. Velhasıl, bu gerekçelerle yayınevlerinin kapısından geri çevrildim durdum. Bütün bunlar kimi zaman insanı kamçılarsa da, kimi zaman fena halde küstürüyor tabii. Benim de küstüğüm, bütün umudumu yitirdiğim ve artık beni kimse anlamayacak dediğim zamanlar oldu. Hatta yazmamayı düşündüğüm zamanlar da oldu ama bunu yapamadım, tuttum, böyle bir dönemde (galiba altı, yedi ay sürmüştü), “Ben ninemi yalnızlık sanmıştım bir keresinde” diye başlayıp, “uzaklar / atların topuklarında zonklar / biz uzaklarda” diye sürüp giden şiirsel metinler yazdım. Sonuçta, insanın yazma arzusunu, yazma tutkusunu ya da (diyelim) yazma hastalığını hiçbir şey yok edemiyor. Belki okurla buluşman geciktiriliyor ama engellenemiyor.

**Bu sıkıntılardan sonra, şimdi yaşadıklarına nasıl bakıyorsun? Bir de, bu arada hiç mi iyi şeyler olmadı?**

Oldu tabii. Ödüller beni hep şaşırttı sözgelimi. En çok şaşırtanı da, birçok yayınevinin geri çevirdiği *Bin Hüzünlü Haz*’ı, geçen yıl Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinin en iyi roman seçmesi oldu. Ödül törenine davet edildiğimde, bir yanlışlık olduğunu düşünmüş ve inanmamıştım. Aynı roman, bu ödülün ve Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü-

nün yanı sıra okurdan da ödül aldı aslında, üç baskı yaptı. Bu da şaşırtıcı bir şey benim için. Çünkü o romanı yayımlatabilmek için o kadar çok yere başvurmuş ve öyle laflar işiti miştim ki, bir süre sonra, gerçekten kötü bir şey yazdığımı düşünmeye başlamıştım; neredeyse suç işlemişim duygusuna kapılmıştım hatta. “Kusura bakmayın, bir kazadır oldu işte, kendimi tutamayıp yazmış bulundum!” diye bağırasım gelmişti. Evet, kimi zaman iyi şeyler de oldu.

**Kötü bir şey yazdığımı düşünmeye başlamıştım, dedin. Ne yaptığını bilmiyor muydun? Ya da buradan yola çıkarak şöyle sorayım: romancı, öykücü ya da şair ne yaptığını bilir mi, bilmeli mi?**

Ben ne yaptığımı tam olarak bilemiyorum. Biliyorum diyenlerin de tam olarak bildiklerini sanmıyorum. Biz her şeyi tasarlayıp yazarken, bilinçaltı dediğimiz şey sürekli çalışıyor çünkü. İşte tam da bu noktada ben, kalemin biraz daha gevşek tutulmasından ve bilinçaltı dediğimiz şeye fırsat tanınmasından yanayım. Sezgiye, hatta bilgisizliğimize fırsat tanınmasından yanayım. Biliyorsun, arada bir kalemimin bir bilgisizlik alanında çalıştığını söyler dururum. Sonra da, bu bilgisizliğin iki tür bilgisizlikten oluştuğunu söylerim; bilginin oluşturduğu “varılan bilgisizlik” ile işlenmemiş yanıımızdaki “kalınan bilgisizlik”ten. Sözgelimi, ben, “Karanlık Beyaz” adlı öykümde ne yaptığımı on yıl sonra fark ettim ve sarsıldım.

**Senin romanlarında, toplumsal arka plan göz ardı edilmeden, bireyin tarihi ile yazının tarihi var (*Bin Hüzünlü Haz* özellikle). Günümüzdeki yaygınlığını da düşünerek, tarihsel roman desem?**